

Kismaros egyik félreeső utcájában, távolabb a Dunától, ahol a magasság miatt már nem kell az árvízektől félni, és a tulsó part hatalmas szeletének panorámáját is lehet élvezni, látni Visegrádot, a Salamon-tornyot és a Fellegvár romjait, takaros kis

Csányi Vilmos 59

ház áll, gondozott kerttel körülveve. Az utcai fronton különböző virágok, sok-sok rózsza, de dáliák, liliomok is bőven ültetve.

HAÁS DÁNIEL BARÁT- NŐJÉT LÁTOGATJA *

Az egyik kertsarokban természetes nyáriorgona sö-

tétlila virágokkal, mellette az árnyékosabb részen hortenziabokor hajlik meg az óriási fehér virágok súlya alatt. A gyümölcsfák és a sokféle konyhakerti növény ágyása a ház mögötti kertrészben található, minden katonás rendben, kapálva, megöntözve, gyom egy szál sincs. Dél felé jár, a kapuban őszes, sportosan öltözött, hatvan körüli férfi áll, kezében virágcsokor: rózsák, és miközben keresi a csengő gombját, lompos, fehér puli szalad éktelen ugatással a kertkapuhoz. Nyílik a ház ajtaja, világosbarna hajú, alacsony, tömzsi, piros ruhás, negyvenesnek kinéző hölgy lép ki rajta, és vidám mosoly terül el az arcán, amint a vendéget megpillantja.

– Danikám! Másfél éve nem láttalak! – szalad a kapuhoz, kinyitja, átöleli, megcsókolja a vendéget, és a puli is sűrűn igyekszik a vendég nyakába ugrani. Az mosolyog, valamit nyom a kutya szájába, aki a zsákmánnyal elrohan.

– Édesem! Tudod szegény mamával mi történt? Próbáltalak hívni többször. Az utolsó hetekben már alig volt magánál, pelenkáznom kellett, nem akart enni, teljesen lefogyott. Szinte egész éjjel virrasztottam mellette.

– Látom, te is lefogytál, megöszültél, az arcod csupa ránc.

– Ha már kiábrándultál belőlem, elmehetek.

– Dani, az Istenért! Miket beszélés? A kedvencedet főztem: borjupaprikás sztrapacskával, és finom májgombóclevés. Na gyere, ne álldogáljunk itt kint. – Bemennek a házba, a konyha melletti ebédlőben két személyre van terítve. A vendég vázát keres és gondosan elhelyezi a rózsákat.

– Remélem, itt maradsz, minden munkám lemondtam a következő három napra. – Dani mosolyog.

– Maradok, édesem, maradok, amíg ki nem dobsz, de nagy teljesítményre ne számíts, mert nagyon kimerültem.

– Drágám, neked mindig a szex jár az eszedben, ha kivételesen másra is tudnál most gondolni, akkor beszélgethetnénk, és nem kellene minden szót harapófogóval kihúznom belőled.

– Jó, ne bánts. Micsoda illatok.

– El is temetted?

– Két hete.

– Nem is hívtál, ápolni sem engedted. Miért akartál ebben tönkremenni?

60 – Nem beszéltem sokat anyámról, amíg élt, ez igaz. – Könny szökik a szemébe, elcsuklik a hangja.

– Sokat? Szinte semmit. Talán most könnyebb lesz, ha mesélsz. – Hoszsan hallgatnak mindketten, megeszik a levest, tányérra kerül a paprikás, az is elfogy, mire a férfi megszólal.

– Mindent most se mondhatok el, van, amiről megfogadtam, hogy soha senkinek nem beszélek, és ezt az eskümet a halála után is megtartom. Nekem az anyám volt az élet, a világ. Olyan szeretettel, kedveséggel, kultúrával vett körül, hogy valóságos meseországban élhettem, amíg gyerek voltam. Amikor felnőttem, akkor is mindig mellettem volt támogatott. Amit elértem, csak és kizárólag neki köszönhetem. Feláldozta értem az életét.

– És te is a sajátod őerte, ha jól látom.

– Szó sincs róla. Minden értem volt. A szüleim a háború előtt gazdag svábok voltak, mama ugyan magyar, de kevésbé érezte magát annak. A kommunizmus alatt mindent elvettek tőlünk, megaláztak, meghurcoltak, állandó félelemben éltünk.

– Apád?

– Ő volt a félelmünk egyik oka. A helyi Volksbund egyik vezetője volt, bár sohasem tudtam meg, hogy tulajdonképpen mit csinált. A háború végén Ausztriába ment, minket itt hagyott, pontosabban a mama nem akart vele menni. Később, a távollétében börtönbüntetésre ítélték. Mamának el is kellett tőle válnia, hogy legalább emiatt ne zaklassák. Persze hiába, ugyanúgy gazdag sváb kulákok maradtunk az emberek szemében.

– Nem mentél el egyszer sem, hogy találkozz az apáddal?

– Ugyan, hogy veszélybe sodorjam a Mamát? Apa nemrégiben, még a Mama betegsége előtt, hazalátogatott, titokban, bár a büntetése elévült már. Találkoztam vele, hívtott Ausztriába, ahol családjá, nagy kertészete van. Nem egészen értettem, mit keresnék én ott. Számomra egy kicsit fölényes, idegen férfi volt. Mama szóbasem volt hajlandó állni vele. Nem mondta, miért, de valami történt köztük a háború végén, amit nem tudott megbocsájtani.

– Egy elvált férj miféle problémát jelenthet?

– Gyerekkorom óta folyton apát titkoltuk, mert ha kiderül, hogy bármiféle kapcsolatunk van vele, kinyírnak a komcsik.

– Nem túlzod el? Kinek volt ez fontos? Rengeteg embernek él külföldön rokona.

– De nem elítélt. Az egyetemi felvételik során, mert számos volt, folyton apámról meg a németekről kérdeztek, pedig még azt is letagadtam, hogy beszélek németül.

– Mégis kertészmérnök lettél, egyetemet végeztél, jó állásod van.

– Ez a mamának köszönhető. Az ötvenes években a kis nyári konyhában laktunk, a házunkat, elvették, a szomszédoknak mi csak a náci nő meg a porontya voltunk. De a mama mindent előteremtett, hogy rendes iskolába járhassak, szépen öltözzek, mindennel el voltam látva. A szere- 61
ny kis ház is, amiben most laktunk, csak 56 után épülhetett meg, addig nem kaptunk építési engedélyt. Az egyetemi felvételikén én az X-es kategóriába kerültem, ez volt az osztályellenségek kategóriája, arisztokraták, csendőrök, régi bankárok, kulákok gyerekei tartoztak ide. Ebből a kategóriából csak a legkiválóbb teljesítménnyel és valamiféle csendes politikai beleegyezéssel – inkább nevezném elnézésnek – lehetett bejutni, évente csupán néhányunknak az egész országban. Háromszor felvételiztem hiába. Valamennyi felvételin én voltam a legjobb, én kaptam a legtöbb pontot az írásbelikre és a szóbeliken is jól szerepeltem, mégsem vettek fel. Mamától már kisfiúkoromban mindent megtanultam, amit egy kertésznek tudnia lehet, valahogy megmaradt a könyvtára a zavaros időkben, nem is értem, hogyan, és abban számos növényteni, növényélettani, kertészeti és más hasznos könyv volt, amikor én kertésznek jelentkeztem, nyugodtam mehettem volna záróvizsgákra, mindent tudtam, amire ott szükség lehetett. De hiába értem el maximális pontszámot – “németbarát”, “kulák leszármazott”, “nincs hely az Ön számára”, ilyeneket írtak a “felvételt nyert” helyett. A mamának sok régi ismerőse volt, és rengeteget próbálkozott náluk, végül 56-ban, amikor a disszidálások miatt pótfelvételeket hirdettek, és én negyedszer, csakazértis, jelentkeztem, végre felvettek. Az első egyetemi napon hívtak a pártirodára, és elmagyarázták, hogy kivételes kegyben volt részem, és ha a legkisebb politikai vagy egyéb nézeteltérésem támad a rendszerrel, azonnal kivágnak. Amikor az ember abban az életkorban van, hogy épp felfedezi a világot, elnyeri szabadságát, elfogad vagy éppen el-lenez nézeteket, hiteket, véleményeket, nekem hallgass! volt a nevem.

– Be is tartottad?

– Természetesen. Belehalt volna a mama, ha kivágnak.

– Nem volt kedved külföldre menni, legalább körülnézni?

– Hova gondolsz? Amikor a rendszerhű emberek már útlevelet kaptak, szabadon utazhattak, egyszer én is kértem, csupán kíváncsiságból, hosszú idő után azt írták a beadványomra: “Kérése elutasítva, kiutazása társadalmi érdekeket sért.” Képzeld el, ezt a baromságot képesek voltak leírni. Milyen érdeket sértett volna, ha megnézek néhány botanikus kertet, mondjuk, Olaszországban?

– Így nem lehetett könnyű, de gondolom, a mamád barátai és azok gyerekei segítettek.

– A mamának nem voltak barátai, csak ismerősei, és velük nem jártunk össze. Ők is félték tőlünk, mi is tartottunk tőlük. Még csak az hiányzott volna, hogy a svábok összejárjanak! Mindannyiunkat rögtön lecsuktak volna.

– Az egyetemen csak voltak barátaid?

62 – Az egyetemen főként irigyeim és ellenségeim voltak. Én mindig mindent tudtam, ráadásul X-es voltam, mindenki céltáblája, a sváb kulák.

– Na jó, feladom. De barátnőd csak volt? Nem tűntél szűznek, amikor először összebújtunk.

– Persze, voltak rövid kapcsolataim. Egyszer, még másodéves főiskolás koromban szerelmes lettem egy lányba, ő is belém, Krisztinának hívták, és az az örült ötletem támadt, hogy hazamegyünk mihozzánk, és kapualjak helyett ott töltjük az éjszakát. Bemutattam a lányt a mamának. Hidegen üdvözölte és közölte: már késő van, kísérjem haza, mert a tisztességes lányok ilyenkor már otthon vannak. Mama, itt szeretnék aludni. Elképedt, és életemben először megpofozott – mit képzelek?, kuplerájt csinálni a házából egy ilyen cafkával? Azonnal távozzak az otthonából! Elmentünk. Én csak másnap este tértem haza. Nem beszéltünk a dologról soha többet, mama úgy tett, mintha semmi sem történt volna.

– Szóval ezért nem mehettem én sem ápolni.

– Ezért is, meg azért is, mert az az én kötelességem volt. Jól ismertem minden tulajdonságát, olvastam a gondolataiban, szerettem hozzáérni, átölelni őt. Hogyan engedhettem volna át ezt egy idegennek?

Nelli elgondolkodott: “Rúgjam ki, vagy öleljem meg? Elvenni nyilvánvalóan sohasem fog, de ez nem is érdekes. Gyerekeink se lennének már. Testileg meg olyan kedves tud lenni. Kínlódok még veled egy darabig, hátha idővel...”

– Danikám, nincs kedved a kutyával sétálni egyet a Duna-parton? Én addig elmosogatok.